

Dzieje ziemiaństwa w regionie krotoszyńskim zostały zobrazowane na naszej wystawie w świetle dostępnych, niemniej bardzo rozproszonych materiałów źródłowych. Pochodzą one m.in. ze zbiorów krotoszyńskiego Muzeum Regionalnego, Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy, Muzeum Ziemi Jutrosińskiej, bibliotek oraz osób prywatnych

Chronologicznie wystawa obejmuje wiek XIX i okres II RP, a pod względem obszarowym powiat krotoszyński w jego XIX-wiecznych granicach oraz istniejący latach 1887 - 1932 powiat koźmiński.

Kurator wystawy - Daniel Szczepaniak

Ekspozycja czynna

od 20 września do 12 listopada 2018 r.

sala kameralna

Krotoszyńskiego Muzeum Regionalnego

Muzeum czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 10.00 - 16.00 (w środy 10.00 - 18.00) oraz w pierwszą i trzecią niedzielę miesiąca w godzinach 10.00 - 14.00.

Bilet wstępu w cenie 3 zł (2 zł ulgowy), w niedziele wstęp wolny.

MUZEUM REGIONALNE IM. H. ŁAWNICZAKA

WYSTAWA CZASOWA

DZIEJE ZIEMIAŃSTWA NA ZIEMI KROTOSZYŃSKIEJ

Krotoszyn 2018

Przypadająca w tym roku 100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości jest doskonałą okazją do zorganizowania wystawy upamiętniającej dzieje lokalnego ziemiaństwa do 1945 r.

Powstała na ziemiach polskich u progu XIX stulecia warstwa społeczna ziemian, była sukcesorem tradycji szlacheckich i, sięgając dalej, rycerskich. W okresie zaborów elity szlachecko-ziemiańskie odgrywały bardzo ważną rolę w walce o tzw. „sprawę polską”. Doskonale to widać w Wielkopolsce, również w regionie krotoszyńskim. Przez cały XIX w., aż do chwili odzyskania niepodległości to ziemianie i duchowni, jako elity społeczne, byli siłą przewodnią narodu.

Przynależność stanową traktowali zresztą na ogół nie jako szczęśliwy i przyjemny zbieg okoliczności, ale jako służbę. Fakt ten potwierdzali swoją pracą, służąc własnym majątkiem i jakże obficie płacąc krwią podczas kolejnych powstań narodowych, walk o granice z lat 1918 - 1921 oraz w okresie II wojny światowej.

Podczas zaborów ziemianie swój udział zaznaczyli także w sferze gospodarczej,

szczególnie w walce o własność ziemi i utrzymanie polskiego stanu posiadania.

Tę przewodnią rolę ziemian i duchowieństwa dostrzegali zaborcy, dążący do pozbawienia ich majątków i znaczenia. Podczas II wojny światowej zarówno hitlerowskie Niemcy jak i bolszewicka Rosja w swoich poczytaniach poszli jeszcze dalej, dążąc do całkowitej eksterminacji tej warstwy społecznej.

Po II wojnie światowej narzucone Polsce przez ZSRR władze komunistyczne, poprzez tzw. „reformę rolną” przeprowadziły parcelację majątków ziemskich. W ramach „reformy” władze przejęły także dwory, wypędzając z nich rodziny ziemiańskie, które dopiero co wróciły z wojennej tułaczki. Doprowadziło to do faktycznej likwidacji warstwy ziemiańskiej po 1945 r.

Przez długie powojenne lata starano się pomniejszyć historyczną i patriotyczną rolę ziemiaństwa, a żyjących przedstawicieli tej warstwy traktowano często jako obywateli drugiej kategorii.

Wystawę otwiera plansza definiująca pojęcie ziemiaństwa, sprecyzowane przez I. Rychlikową w publikacji „Ziemiaństwo polskie 1789 - 1864”.

Na kilku początkowych planszach można obejrzeć pocztówki i fotografie dworów oraz pałaców w regionie krotoszyńskim z przełomu XIX i XX stulecia. Oddają one klimat czasów, kiedy każdy z nich był własnością ziemian. W przypadku braku możliwości pokazania wyglądu dawnej siedziby, posiłkowaliśmy się ich współczesnymi fotografiami.

Na kolejnej partii plansz wyłania się poczet wizerunków i fotografii przedstawicieli ziemiaństwa z ziemi krotoszyńskiej, w tym zasłużonych zarówno dla naszej małej ojczyzny, jak i dla całego kraju. Jedną z plansz poświęcono także ziemianom niemieckim, którzy napłynęli w okolice Krotoszyna w XIX w., w ramach akcji germanizacyjnej rządu pruskiego.

Udział ziemian w walkach o niepodległą Polskę potwierdzają plansze ze sporządzonymi na podstawie materiałów źródłowych wykazami nazwisk uczestników kolejnych zmagania z zaborcami i okupantami - powstań narodowych, wojny 1920 r., II wojny światowej, kończąc na powojennej walce z narzuconym reżimem komunistycznym.

Kolejne zdjęcia ukazują zachowane miejsca pochówków rodzin ziemiańskich, spoczywających na cmentarzach naszego powiatu.

Interesująco, szczególnie pod względem artystycznym, prezentują się dyplomy - nagrody uzyskane w skali kraju w okresie II RP przez Janusza Chosłowskiego z Czarnego Sadu, m. in. za wzorową hodowlę i dostawę koni dla wojska.

Wielkość istniejących w okresie międzywojennym majątków ziemskich ukazuje wykaz sporządzony na podstawie publikacji pt. „Spis ziemian Rzeczypospolitej polskiej w roku 1930” opracowany przez Tadeusza Epszteina i Sławomira Górzyńskiego. Spis ten stanowi ostatnie kompletne źródło na temat własności ziemian w Poznaniu.

Wystawę uzupełniają gabloty z licznymi pamiątkami, dokumentami, drukami i mapami o różnej tematyce. Ze zbiorów Muzeum Ziemi Jutrosińskiej pochodzą eksponowane popiersia księżąt Matyldy i Zdzisława Czartoryskich z Baszkowa.

Całość ekspozycji zamyka plansza informująca o losach ziemian w okresie II wojny światowej oraz o kresie istnienia tej warstwy po roku 1945 r. z wymowną współczesną fotografią zrujnowanego pałacu w Kromolicach.

